

Musikalisk nyfikenhet som drivkraft

Min starkaste musikupplevelse
- Tobias Broström

Nytt och jämställt på Kungliga Musikhögskolan

Noternas vara eller inte vara

Kul med konstmusik på kreativt kollo

Aktivt musicerande boostar lärandet

»Vi har med oss tre saker från födseln; musikalisk, språklig och matematisk instinkt. Samtidig träning av musik, språk och matematik ökar färdigheten för alla tre.«

GUNNAR BJURSELL, PROFESSOR EMERITUS KI

DE SENASTE TJUGO åren har en rad studier visat att barn som tränar musik klarar skolan bättre än andra barn, att barn som studerar matematik och musik parallellt lär sig bättre än barn som bara studerar matematik, och att aktivt musicerande stimulerar lärandeprocessen hos alla människor, oavsett ålder. Förra året kunde ett forskarlag vid KI, under ledning av hjärnforskaren Torkel Klingberg, visa att det beror på att musiklektioner tränar arbetsminnet. Arbetsminnet handlar om förmågan att hålla flera saker i huvudet samtidigt; ju bättre arbetsminne barn har, desto enklare har de att lära sig läsa, räkna, memorera fakta, se mönster och förstå samband. Forskarlaget kunde bevisa att arbetsminnet utvecklades snabbare hos barn som tränade musik, och ju mer de tränade desto mer ökade utvecklingen. Forskarna kunde även föreslå varför; musik är en komplicerad ordning, och kräver att man håller många element i huvudet samtidigt.

Senare samma år kunde professor Nina Kraus vid Northwestern University i Chicago påvisa att musikträning ökar språkförmågan hos barn, och utvecklade ett sätt att mäta nervcellers reaktion på olika ljud. Hennes forskning visar att så skilda problem som åldrande, autism, läs- och skrivsvårigheter och fattigdom har visat sig vara associerade med förmågan att hantera språk och problem att uppfatta ljud. Dessutom har forskarna kunnat se exakt i vilka av dessa avseenden musikträningen har effekt. Effekterna gäller inte enbart barn och unga, även vuxna som musicerat måttligt hade väsentligt bättre hörsel än jämnåriga utan musikträning.

Martin Q Larsson, ordförande

Forskarlaget kunde bevisa att arbetsminnet utvecklades snabbare hos barn som tränade musik, och ju mer de tränade desto mer ökade utvecklingen.

MUSIKENS VÄRDE LIGGER naturligtvis först och främst i den konstnärliga upplevelsen. Men utan att förringa musikens egenvärde, kan vi också konstatera att den har positiva bieffekter som det vore direkt korkat att bortse från. PISA-testet – OECDs kunskapsutvärdering av femtonåringar i 65 länder – lämnar allt övrigt att önska vad gäller svenska skolelevs prestationer i internationellt perspektiv. Märkligt nog tycks ingen av alla skoldebattörer hört talas om de senaste tjugo årens landvinningar inom hjärnforskning, för då skulle de redan dragit slutsatsen vad svenska skolelever i själva verket är i behov av.

Något som verkligen skulle revolutionera svenska skolan vore att ge *alla* skolelever seriös undervisning i musikteori, komposition och aktivt musicerande, med samma självklara dignitet som matematik. Detta skulle icke blott ge avslutningskonserterna högre kvalitet, utan träna varje elevs arbetsminne på ett nytt sätt, med bevisat positiva effekter i ämnen som matematik, svenska och samhällskunskap.

För detta krävs en helt ny musikdidaktik, där musiklärarna ges nya instrument att bibringa eleverna musikaliska kunskaper, som de kan använda även i andra ämnen. I gymnasiets läroplan GY2011 läser vi: »Ytterst handlar matematiken om att upptäcka mönster och formulera generella samband.« Kanske uppstår till och med en ny didaktik för matematikundervisningen, som utnyttjar människans tre medfödda instinkter: matematik, språk och musik? ●

Martin Q Larsson
ordförande

Den ljusnande framtid är vår!

Anna Hedelius, redaktör

DET ÄR MYCKET som är dystert i världen just nu, men om vi ska hoppas och tro på någonting så är det väl på barnen. På barnen och deras möjligheter att inte bara förhålla sig till, utan också få någon slags ordning på en komplex och minst sagt bekymmersam världssituation. En situation som kräver omåttliga mängder kreativitet om fred, rättvisa och rimlig resursfördelning ska uppnås snarare än Harmagedon.

I det här numret av Tonsättaren fokuserar vi på just barnen. Själv gick jag under förra läsåret kursen Musik och hälsa vid Musikhögskolan i Stockholm. Detta sammanföll med att jag födde en dotter, och under kursens slutprojekt använde jag henne som studieobjekt. Min undersökning handlade om spädbarnets väldigt tidiga interaktion med föräldrarnas sång, och om hur musik kan få ett litet barn att må bra på kort och lång sikt. Med arbetet följde många empiriska och teoretiska insikter kring hur musik kan stärka kommunikationen med en människa som ännu inte har lärt sig tala.

Musiken är ett språk som talar direkt även till lite större människor. Musikundervisning i skola och kulturskola är därför ett sinnrikt sätt att möta barns kreativitet och inneboende skapandeförmåga. I detta nummer av Tonsättaren träffar vi tonsättaren och musikern Johan E Andersson, som arbetar med komposition, improvisation och instrumentbyggande i workshops med barn (sid 4). Vi talar med

FOTO: ANNA HEDELIUS

Indra var ett villigt forskningsobjekt under redaktörens musikhögskolestudier.

tonsättarstudenten Madeleine Jonsson Gille, som tillsammans med organisationen Konstmusisystrar, planerar ett konstmusikkollo för ungdomar (sid 6). Vi möter Ida Lundén, som menar att notläsning är en förutsättning för musikalisk utveckling (sid 12). Och så hör vi Cecilia Rydinger Alin, rektor vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm, berätta om hur våra högre musikutbildningar ska ta ett steg in i framtiden vad gäller jämställdhet och nyskapande (sid 8) ●

Goda helger önskar vi på Tonsättaren!

Anna Hedelius
redaktör

KONSTNÄRLIGT SKAPANDE FÖR OCH MED BARN

TEXT • Anna Hedelius

Komposition i Kulturskolan

Att uppmuntra barns musikaliska nyfikenhet utan att bry sig om färdigheter är en väg att finna både självständiga individer och spännande musik. Det anser tonsättaren Johan E Andersson, som hoppas att framöver kunna erbjuda kompositionsundervisning i Kulturskolan.

» **M**AKE OR HEAR an isolated sound and hear out the following general pause.« Så lyder inledningen till paragraf 6 i tonsättaren Cornelius Cardews stycke »Great Learning«, ett partitur som enbart består av skriven text i två kolumner. Inget av styckets totalt sju paragrafer är noterat i traditionell bemärkelse. Svårtillgängligt kan tyckas. Tvärtom, menar slagverkaren och tonsättaren Johan E Andersson.

– Tack vare att stycket är noterat på detta sätt går det att framföra av både proffs och helt oskolade amatörer, förklarar han. Det här är ett partitur som man måste utforska innan man börjar spela och många musiker skulle må bra av att ha det med sig på sin resa.

När den ensemble Johan E Andersson själv spelar i, The Great Learning Orchestra, tar sig an verket går de först igenom de anvisningar som är nedtecknade.

– Bara i första meningen finns det en fantastisk energi. Vad är ett isolerat ljud? Det diskuteras vi först. Sedan repeterar vi oss igenom verket genom att prata, improvisera och testa tills vi har hittat en form.

Johan E Andersson är filmproducenten som

Den som bygger ett icke existerande instrument är så illa tvungen att börja med sin kreativitet, för det finns inga förutbestämda regler för hur man ska spela på det.

Johan E Andersson, tonsättare

gick in i väggen och blev musiker och tonsättare, självlärd så när som på ett år på Gotlands tonsättarskola. I sin verkstad Kapellet, ett par källarum som tidigare tjänade som begravningskapell på Sabbatsbergs sjukhus, har han hundra saker igång samtidigt. Han komponerar, gör ljudinstallationer, bygger skrotinstrument med barn, driver Musikfabriken, där människor med intellektuella funktionsnedsättningar komponerar konstmusik, samt arbetar med Compoz, en interaktiv ljud och rörelse-upplevelse i samarbete med Auditorium. Gemensamt för samtliga projekt är att de presenterar en annan än den traditionella synen på vad som är musik. Johan E Andersson plockar fram en gitarr och knackar rytmiskt på instrumentkroppen för att sedan gnida fingertopparna mot strängarna.

– Det jag skapar nu är också musik. Och det fina är att det är musik som vem som helst kan göra. Man behöver inte enbart spela på det här sättet, men det är ett sätt som ger alla möjlighet att både komponera och musicera utan att ha några färdigheter.

Bygger instrument från grunden.

Med detta credo, att närma sig musiken från upplevelser och upptäckande snarare än inläring och övande, hoppas Johan E Andersson på möjlighet att snart kunna erbjuda barn kompositionsundervisning genom Kulturskolan. Än så länge är projektet i sin linda och på ansökningsstadiet, men om

FOTO: ANNA HEDELIUS

Nio barn deltog i Kapellet's workshop under den gångna höstlovsveckan. Kursen avslutades med konsert.

FOTO: CATHARINA BAGGMAN

får lära sig är bland annat att hantera en ackordföljd på gitarr, vilket inte är musik, utan en färdighet.

Johan E Andersson menar att musikundervisning kan börja i en helt annan ände, i ett musikaliskt innehåll snarare än tragglandet med att slå an rätt strängar och tangenter. Det är bland annat därför han på egen hand och tillsammans med barn skapar instrument från grunden.

– Den som bygger ett icke existerande instrument är så illa tvungen att börja med sin kreativitet, för det finns inga förutbestämda regler för hur man ska spela på det. Det gemensamma spelet med andra kan sedan börja i en musikalisk berättelse – vad ska stycket handla om? Utifrån det ritas man partitur och kommer överens om vem som tar ansvar för vilken del.

Pedagoger vill lära mer

Under höstlovet arrangerade Johan E

Komposition i Kulturskolan

är ett projekt initierat av FST för att arbeta med barn, komposition och kreativitet i samarbete med bland andra Kulturskolerådet.

Johan E Andersson arbetar för närvarande med en ansökan till Arvsfonden och hoppas att dra igång projektet i ett tiotal kommuner våren 2017.

Cornelius Cardew

(1936–1981) var en engelsk experimentell tonsättare och grundare av Scratch Orchestra. Stycket The Great Learning består av sju paragrafer, som alla är nedtecknade i text eller med grafiska symboler.

Arvsfonden är med på noterna (!), kommer 10–13-åringar i ett tiotal kulturskolor att våren 2017 kunna utmana sin kreativitet på ett sätt som ligger långt från dagens sedvanliga instrumentundervisning.

– Det skulle vara ett fint komplement till skolans musikundervisning, som idag tyvärr brister på olika sätt, säger Johan E Andersson, Läroplanen fastslår att man ska spela musik i olika genrer, men i skolan sysslar man nästan uteslutande med pop och rock. Det eleverna

FOTO: CATHARINA BAGGMAN

I Kapellet's lokaler bygger barn egna instrument av trä, rör och upphittat material. Bara fantasin sätter gränser.

Ett partitur kan se ut på många sätt. Försök att spela detta stycke!

→ Andersson och kollegan Nils Personne i samarbete med kammarmusikföreningen Samtida Musik en instrumentbygggarworkshop och tonsättarverkstad i Kapellet's lokaler. Nio barn och tre vuxna deltog och under veckan byggdes, komponerades och repeterades det för fullt. Sista kursdagen hölls en konsert.

– Barnen var helt öppna och när vi väl hade skapat ett tryggt rum, tyckte de inte alls att det var konstigt att kasta sig ut i kreativa ljudprocesser. I den komposition vi gjorde ingick både pappersvalor, en vikt loppa samt ett ljus som en kille tände under konserten.

Den lyckade höstlovsveckan och andra liknande workshops har stärkt Johan E Andersson i tron att komposition går att initiera betydligt bredare. I den kontakt han tagit med Kulturskolerådet har de visat sig positiva till att införliva musikaliskt skapande i verksamheten.

– Andra delar inom Kulturskolan, både teatern och bilden, har redan improvisationsmoment inlemmade. Men inom musiken är ingenting annat än instrumentspel inbyggt i DNA:t. Pedagogerna känner samtidigt att de brister i kunskap om detta. En del i

vårt kommande projekt blir därför att utbilda personal. Kanske kan en handledare vara där en gång i veckan för att stötta dem.

Tanken är att kompositionsundervisningen ska kopplas ihop med instrumentundervisningen; eleverna arbetar målinriktat med en komposition som de efter några veckor presenterar för en ensemble.

För att stärka den pedagogiska grunden blir en del i det kommande projektet också att implementera kompositionsmoment även för studenterna på Musikhögskolan, så att nästa generation kulturskolepedagoger och musiklektörer kan känna sig bekväma med arbetssättet.

– De estetiska ämnena är till för att träna vår hjärna i kreativitet. Och det är de kreativa egenskaperna som efterfrågas i samhälle och näringsliv i dag. Därför är det mycket underligt att det sker en nedmontering av de estetiska ämnena i skolan ●

Konstmusikkollo för unga tjejer

TEXT • Anna Hedelius

Fyra unga tonsättare som har kommit en bit på vägen inser att vägen fram i yrket är svår, speciellt för tjejer. I sommar bjuder de in till kollo de själv hade velat gå när de var tonåringar.

MADELEINE JONSSON GILLE är ordförande i Ung Nordisk Musik samt styrelseledamot i organisationen Konstmusiksystrar, som är ett initiativ för att stärka unga kvinnliga tonsättare.

– Konstmusiksystrar bildades våren 2014 och är till för oss som är under 30 år, en slags ungdomsversion av KVASt, berättar hon.

Till sommaren anordnar hon tillsammans

Konstmusikkollet

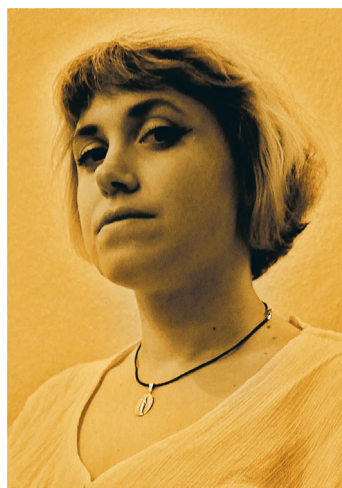
äger rum den 5–6 juni och anordnas av Konstmusiksystrar i samarbete med ABF, Frilagret och FST. Det är gratis och öppet för tjejer mellan 13 och 19 år. Anmälan sker via ett formulär på www.konstmusiksystrar.se.

med tre »systrar« i organisationen, Marta Forsberg, Lo Kristenson och Kajsa Magnarsson, ett konstmusikkollo för tjejer mellan 13 och 19 år.

– Idén kläcktes av Kajsa och vi andra tände på alla cylindrar, berättar hon. Det här är precis det kollo som vi alltid har velat åka på. Det har tidigare inte funnits något liknande varken för tjejer eller killar. Vi vill rikta in oss på tjejerna.

Kollet kommer att gå av stapeln den 5–6 juni på Frilagret vid Järntorget i Göteborg, en utmärkt plats för ändamålet, enligt Madeleine Jonsson Gille.

– Lokalerna är stora och där finns mycket

Lo Kristenson, Marta Forsberg, Kajsa Magnarsson och Madeleine Jonsson Gille ligger bakom sommarens kollo.

annan kulturverksamhet. De har en black-box samt både datorer och annan teknisk utrustning.

Under två dagar ska Jonsson Gille och hennes systrar, som alla går eller nyss har gått ut kompositionslinjen på olika musikhögskolor och har lite olika inriktningar, inspirera och entusiasmera unga kreativa tjejer som vill skapa och experimentera. Några förkunskaper behövs inte.

–Vi vill peppa tjejer, som eventuellt har nosat på experimentell musik eller konstmusik, att det går att hålla på med teknik även som tjej. Vi kommer att prata om hur man gör när man skapar musik, hur branschen ser ut, om hur det har sett ut historiskt och vad som krävs för att vara tonsättare i dag. I kollots avslutningskonsert kommer en ensemble från Musikhögskolan att medverka.

Vill vara förebilder

Madeleine Jonsson Gille ser fram emot sommaren och hoppas på mångfald i deltagarskaran. Det viktigaste hon hoppas på att kunna skicka med tjejerna efter kollots slut är mod att våga hålla på.

–Vi vill inspirera dem att fortsätta utvecklas inom sitt konstnärliga uttryck. Vi har alla

Ibland behövs det någon som ser dig och tror på det du gör för att du ska få en extra push.

Madeleine Jonsson Gille,
Konstmusiksystrar

mött personer inom musik som vi kan identifiera oss med, personer som har varit längre fram i utvecklingen/karriären och som tagit oss med en bit på vägen. Ibland behövs det någon som ser dig och tror på det du gör för att du ska få en extra push. Samtidigt vet vi att vi har en privilegierad position och därför anser vi att det är av ytterst vikt att vi tar vårt ansvar och gör plats åt andra där vi står. Sammanhållning, trygghet och glädje är tre ord som vi i Konstmusiksystrar låter genomsyra vår verksamhet ●

Läs mer:

»Tonsättaren nr 3/2008«, där violinpedagogen Evabritt Gratte samt Stockholms Saxofonkvintett berättar om sitt arbete med nutida musik i skolundervisningen.

»Tonsättaren nr 1/2011« där vi berättar om projektet Bara nytt, i vilket tonsättare skrev musik unikt för Kulturskolan.

Båda tidningarna går att läsa här:
www.fst.se/tidskriften-tonsattaren

»Vad ska jag bli när jag är klar?« av Evabritt Gratte (i samarbete med Anna Hedelius) - bland annat om arbetet med barnensemblen Paradisets Barn.

Jämställdhet i fokus på Kungliga Musikhögskolan

Under nuvarande läsår prioriteras jämställdheten på Kungliga Musikhögskolan i Stockholm.

-Frågorna om jämställdhet inom akademien är avgörande för dess framtid. Det handlar om hela verksamhetens trovärdighet och om alla studenters rätt till en likvärdig utbildning, menar skolans rektor Cecilia Rydinger Alin.

TEXT • Anna Hedelius

CECILIA RYDINGER ALIN är väl förberedd till vårt möte i det tillfälliga rektorsrummet med utsikt över Stockholms stadion. Vi har haft kontakt tidigare; i våras mailade hon mig efter att jag vänt mig till skolans klassiska institution med en fråga kring varför deras repertoarlista, i detta fall för piano, uteslutande innehöll verk av män.

-Jag kan bara beklaga att den repertoarlista du hänvisar till helt saknar tonsättare som är kvinnor, men efter samtal med ansvarig visar det sig att listan är inaktuell och kommer att uppdateras med korrekt information utifrån att verk av många framstående tonsättare som är kvinnor från tidigare epoker redan används i pianoundervisningen på KMH, skrev hon då.

Den lista jag har sett och reagerat på ligger visserligen fortfarande kvar på Musikhögskolans hemsida, men att arbetet med jämställdhet är något Rydinger Alin tar på högsta allvar, går inte att ta miste på. Inför intervjun har hon sänt mina frågor vidare till skolans samtliga institutioner för att kunna presentera svar på hur de arbetar med att låta studenterna mötas av

såväl den kvinnliga som den nyskrivna musiken redan under utbildningen.

-Ditt mail tillsammans med mitt krav på att de skulle berätta vad de gör för jämställdheten fick dem nog att tänka till. Arbetet med dessa frågor måste vara både konkret och medvetet. Det handlar både om att uppdatera repertoarlistor, ge utrymme för den nyskrivna musiken liksom studenternas egna musik, men också att se över de mjuka värdena - hur vi uttrycker oss, vilket språkbruk vi har och vilka bilder vi visar.

»Jämställdhet på KMH - Time for change!« kallas skolans initiativ för att under läsåret ta ett helhetsgrepp om frågan. I september anordnades en jämställdhetseftermiddag för personal och studenter, en givande sammankomst, som kommer att följas upp i mars.

-Vi ska flytta in i ett nytt campus och marknadsför oss som världens modernaste musikhögskola; då vill vi vara det i alla bemärkelser. Det handlar inte enkom om att få nya konsertsalar, utan om hela värdegrundsarbetet, det inkluderande förhållningssättet. Då måste vi vara jämställda. De studenter som går här ska komma ut i musiklivet med bra redskap, och de ska ha kraft och makt att förändra.

OCH RENT KONKRET? Vad gör man då på skolan? Via Tonsättarens fråga har Cecilia Rydinger Alin gjort en kartläggning kring hur skolans totalt sex institutioner arbetar.

-Jag har fått hoppingivande svar både när det gäller nyskriven musik och representationen kvinnor/män.

På nästa sida sammanfattar hon några av de för närvarande viktigaste åtgärderna på respektive institution.

FOTO: MIRA AKERMAN

Rektor Cecilia Rydinger Alin arbetar för en jämställd musikhögskola.

Institutionen för musik- och medieproduktion

– Där arbetar studenterna mycket med den musik de själva skriver. Den totala andelen kvinnor på kandidat- och masterprogrammen är 61 %. Den musik som skrivs och framförs inom ramen för institutionen görs alltså i stor utsträckning av kvinnor.

Institutionen för jazz

– På jazzinstitutionen använder man mycket egna kompositioner. Av tradition är det inom jazzen männen som spelar instrumenten och kvinnorna som sjunger. Vi har verkligen vår del av ansvaret för detta och jazzinstitutionen är medveten om att det är en utmaning att få in fler studenter som är kvinnor och som spelar instrument. Institutionen knyter gästlärare till sig och arbetar aktivt med att bjuda in kvinnor. Storbandet, KMH Jazz Orchestra, har ungefär hälften kvinnliga och manliga kompositörer i sin repertoar. Jazzhistorien har skrivits av män. Marie Selanders bok »Inte riktigt lika viktigt!« om musiker som är kvinnor och glömd musik är därför mycket tänkvärd i sammanhanget.

Institutionen för folkmusik

– Där plockar man fram inspelningar och transkriptioner med spelkvinnor; sången inom folkmusiken har ju alltid framförts av både kvinnor och män. De har improvisation som tema och ser då till att ha både kvinnliga och manliga föreläsare/lärare. Och det ska verkligen sägas om folkmusikerna – att de skapar nytt.

Vi ska flytta in i ett nytt campus och marknadsför oss som världens modernaste musikhögskola; då vill vi vara det i alla bemärkelser.

Cecilia Rydinger Alin,
rektor Kungliga Musikhögskolan

Institutionen för musik, pedagogik och samhälle

– De studenter som går på ämneslärarprogrammen får sin instrumentundervisning på de andra institutionerna. I övrigt går utbildningsansvariga nu igenom den vetenskapliga litteraturen, allt som har med metodik och pedagogik att göra, för att se till att det där blir balans mellan kvinnor och män. Många forskare inom musikpedagogik är kvinnor, bland annat vår numera pensionerade professor Eva Öhrström, som i sin avhandling skrev om borgerliga kvinnors musicerande i 1800-talets Sverige, och därutöver bland annat skrivit en bok om Elfrida Andréé.

Institutionen för komposition, dirigering och musikteori

– Där är Karin Rehnqvist professor. Summan lärare i komposition är åtta, varav fyra är män och fyra kvinnor. I seminarieriet »Kompositionsforum« är Karin mycket noga med att både kvinnliga och manliga tonsättare presenteras;

detta läsår är det åtta kvinnor och sju män som engageras. Även i enskild undervisning är lärarna medvetna och många, bland andra Marie Samuelsson, har drivit frågan om jämställdhet offentligt.

Bland dirigentstudenterna är det just nu däremot snedfördelat. Sju män och en kvinna utbildas i kördirigering, vilket speglar antalet sökande.

Institutionen för klassisk musik

– Det går inte att komma ifrån att många manliga tonsättare är mycket stora – Bach, Brahms, Wagner, Schubert med flera. Vi ska fortsätta att spela deras verk, men det finns också en annan musikhistoria. På 1800-talet fick kvinnor knappt synas, men några bröt ändå igenom – Clara Schumann, Elfrida Andréé bland andra. De lärare som nu har rapporterat till mig är mycket medvetna om att lyfta nyskrivet och kvinnor som har skrivit musik. Skolans blåsorkester har bland annat samarbetat med Blåarsymfonikerna i ett projekt med tonsättare som är kvinnor på repertoaren. Skolans Serenadensemble jobbar aktivt med nyskriven musik, liksom Slagverksensemblen.

Den nyskrivna musiken förtjänar mer än ett uruppförande. Den måste få chans att framföras flera gånger så att den blir en del av DNA:t.

SAMMANFATTNINGSVIS ÄR Cecilia Rydinger Alin förhoppningsfull inför framtiden.

– Studenterna har mycket större medvetenhet om detta än vad min generation hade. När jag växte upp talades det aldrig om genus eller norm. Jag är väldigt tacksam för att studenterna trycker på aktivt, att de är otåliga på ett bra och konstruktivt sätt ●

MUSIKUPPLEVELSEN

Min starkaste musikupplevelse ...

... det är höst för knappt tjugo år sedan och jag ligger i en svart ganska obekväm soffa i ett mörkt rum. Jag ska lyssna på Allan Petterssons sjätte symfoni med sina dryga sextio minuters speltid. Jag hade tidigare hört delar av hans verk men jag hade ännu inte upptäckt honom. Jag var i en ålder i livet då sökandet efter musik som skakade om och berörde mig kanske var som allra störst. Orkestern skriker eruptivt och desperat ut sin ångest, förtvivlan och oro. En känsla av hopp och försoning vilar emellertid latent i bakgrunden. Den suggestivt klagande slutdelen

saktar så småningom in och lyktan slocknar till slut. Triumfen uteblir. Tiden står stilla och känslan som blir kvar efter att den sista tonen klingat ut är förvånansvärt nog en känsla av stilla lugn och trygghet. En rening och klarhet i tanken – som om det inte fanns ett enda moln på himlen. Allan Pettersson är en tonsättare som med jämna mellanrum kommer på besök och hans musik ger mig ofta samma upplevelser då som nu. Jag gjorde faktiskt precis nyss ett försök på en beige lite bekvämare soffa med volymen på max.

BERÄTTAT FÖR ANNA HEDELIUS
FOTO AV NICKLAS RAAB

Tobias Broström

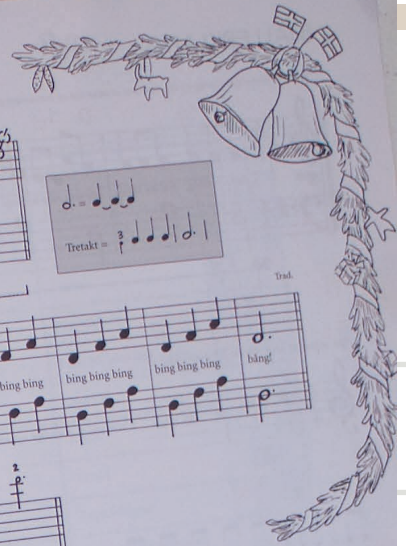
Bor: Malmö

Yrke: Tonsättare

Aktuell med: Kommande uruppförande med bland annat Malmö symfoniorkester och Wermland Opera. I början av produktionen för två nya album med orkester- och kammarmusik.

Skriver på: Musik till operan i Köpenhamn, duon Malleusincus samt ett stycke för stråkkvartett och stråkorkester.

KLOCKORNA

Förspel

Klockkedja från vänster till höger, vänster, höger

Tretakt =

Klock - or - na ring - a till jul - ot - te - sång! Bing bing bing bing bing bing bång!

Efterspel

Spela svagare och svagare

Lilla Pianoraketen SKG 10203

Musicerande barn lär sig noter allt märks ända upp i antagningarna till Vad ska noter egentligen vara bra frågat några av dem som lär våra

senare, en brist som musikutbildningarna. för? Tonsättaren har barn spela och sjunga.

N O T

TEXT • Fredrik Söderling

- FÖR ELLER EMOT?

NOTLÄGRET PÅ ENA sidan och gehörsläget på den andra. Så har det varit ända sedan upproret mot noter för drygt fyra decennier sedan, då gehörsmusiken trängde sig in i musikundervisningen. På 1960-talet expanderade musikskoleverksamheten i landet kraftigt, och många ville »kasta noterna och bara göra musik«. Musikutövande skulle inte längre vara en verksamhet avsedd för ett fåtal utan något alla kunde ta del av. I samma veva introducerades gehörsmusiken i form av jazz och folkmusik på musikhögskolorna.

Sedan dess har gehörsmusiken sakta men säkert fått ett övertag i musikundervisningen för barn och unga. Konstmusiken är den genre som framför andra blir lidande av att notläsningen gått tillbaka.

– Det är inget självändamål att kunna läsa noter, men den som spelar eller sjunger ska kunna använda noter när det är påkallat. Utan noter skulle ju stora del av musikhistorien raderas ut, allt från gregorianska hymner till Brian

Ferneyhough. Notsystemet är välbeprövat och det fungerar, det är fantastiskt att precis kunna visa hur ett musikstycke ska spelas. Det oror mig att se den kunskapen tappas bort, säger tonsättaren Ida Lundén.

Hon vill inte tillbaka till gamla tider, till militäriska musikdirektörer som stod i katedern och beordrade 25 blockflöjter att samtidigt tuta tonen de såg framför sig på notpapperet. Popmusiker som bara kan lära ut gehörsspel räcker å andra sidan inte heller. Ida Lundén vill se en musikundervisning som inkluderar hela fältet från gehör till noter.

Hon undervisar själv i låtskrivande på Nordens Folkhögskola på Biskops Arnö. Erfarenheterna från kurserna bekräftar hennes kritik.

– Eleverna kan väldigt lite om noterad musik, det vill säga konstmusik. Jag försöker breda deras synfält, skapa större öppenhet för nya impulser. Vi pratar till exempel om harmonik, och då vill jag inte att de bara ska veta något om Bach utan även om Ligeti. Vi måste ge våra barn tillgång till hela musikhistorien, på samma sätt som vi gör med litteratur. Kan man →

Den som kan läsa noter får tillgång till olika sorters musik, menar Ida Lundén.

FOTO: ERIK LEE SNYDER

●●●●
Det är fantastiskt att precis kunna visa hur ett musikstycke ska spelas.

Ida Lundén, tonsättare

→ både skriva noter och sedan spela dem får man större förståelse för musik. Många verktyg ger större uttrycksmöjligheter.

Musikläraren bestämmer själv

I kulturskolorna runt om i landet finns ingen färdig modell. Varje lärare bedömer när det är dags att sätta in noter i musikundervisningen.

–Det finns ingen motorväg som alla kör, alla på min arbetsplats har helt olika upplägg. Vissa tar med noter från början. Själv struntar jag i noter ganska länge, säger Pascal Jardry, gitarrlärare På Värmdö kulturskola.

Han utgår från vad eleverna gillar. De vill spela Melodifestivallåtar, Metallica och Red Hot Chili Peppers, och då använder läraren ibland tabulatur men sällan det traditionella notsystemet. Pascal Jardry undervisar huvudsakligen mellanstadieelever och för dem utgår konstmusiken helt och hållet.

–Vissa lärare tycker de är smarta om de kan »lura« eleverna att ta sig från pop till klassiskt. Men jag tycker det är närmast tjänstefel att inte knyta an till elevens egna musikaliska referenser. Vissa elever gillar å andra sidan det pyssliga med noter, och då är noter förstås oslagbart. Börjar man däremot för tidigt med noter drop-

par de flesta elever av.

Den långsamma, försiktiga introduktionen av noter vänder sig Ida Lundén mot. Själv vände hon sig vid musikteoretiska begrepp redan som fyraåring, och hon låter sina egna barn göra likadant. Hon tycker inte att en nedre gräns är nödvändig.

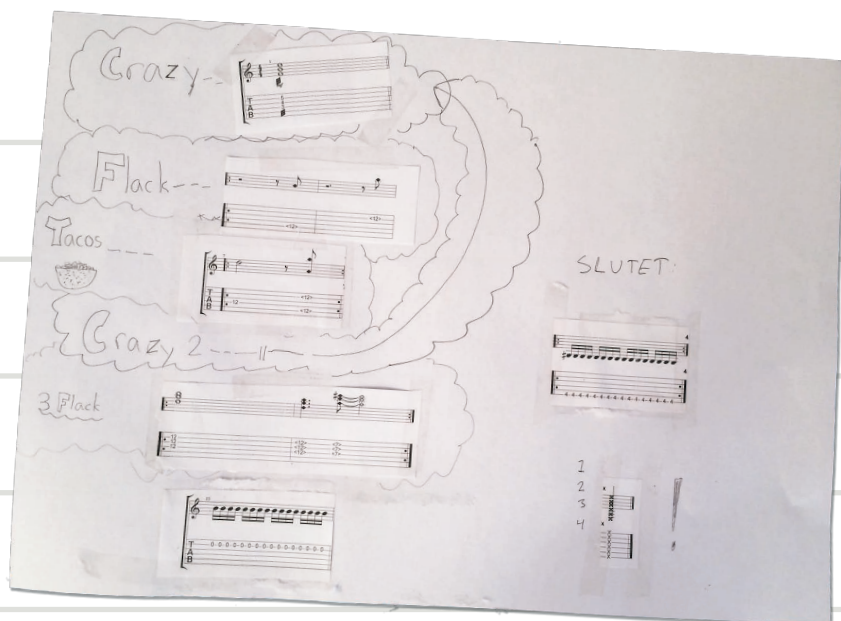
–Jag tror inte på att vänta. Det finns åttaåringar som är jättebra på noter, som utan problem kan spela nyskrivna noterade stycken.

Väntar musikläraren länge med noter betyder de samtidigt att konstmusiken kommer sent in i undervisningen. Men några av Pascal Jardrys elever fick tillfälle att framföra ett specialskrivet stycke på festivalen Sound of Stockholm i höstas, ett stycke skrivet av tonsättaren Ylva Q Arkvik. Hon har undervisat i musik på gymnasiets estetiska program och tycker att nivån på notläsning hos eleverna när de startar sina studier ofta är låg.

–Musikämnet har så få timmar i skolan idag. Det finns inte mycket tid att lära sig noter och eleverna tror gärna att notläsning är något svårt och inte särskilt nödvändigt. Men notläsningen följer ju samma processer som den vanliga språkinläringen, och ett språk lär man sig inte i grunden endast på gehör, säger Ylva Q Arkvik.

Tvingas förenkla inträdesproven

Det finns flera orsaker till att notkunnandet avtagit. Förutom att musik på skolschemat fått minskad tid har ämnet dessutom plockats bort som kärnämne i gymnasiet. Det skedde 2011 i den fjärde politiska reformen som musikämnet genomgick sedan 1970-talet. Och det skedde mot skolinspektionens vilja. Samma år betonades i en rapport att musik inte är något »rekreationsämne«, utan ett kunskapsämne. Elever som inte får tillgång till utbildade lärare i musik eller till musikinstrument får mycket svårt att nå målen för ämnet, menade rapportskrivarna med hänsyn till att låg- och mellanstadieelever alltför ofta undervisas i musik

Noterad musik i kombination med en och annan förstärkt uppmaning är kanske ett framgångsrecept.

av sin klasslärare, varav bara ett fåtal utbildade i ämnet.

Ytterligare en orsak till notläsningens nedåtgående kurva är sannolikt tvåämneslärarutbildningens låga krav, som ger behörighet på gymnasiet efter endast 60 poängs studier i musik.

Ända upp i de högre musikutbildningarna märks numera de bristande musikteoretiska kunskaperna. Inte minst vid inträdesprov. På Stockholms musikpedagogiska institut, som bland annat utbildar instrumental- och sångpedagoger, tyckte många av de sökande att proven var för svåra. De hade problem med att skriva ned rytmer, ackord och melodier kopplade till gehöret. Skolan såg sig tvungen att förenkla uppgifterna, och den nya enklare nivån har permanentats.

– Jag kan verkligen hålla med kritikerna om att pendeln slagit över på den andra sidan, till nackdel för den noterade musiken. Idag ser vi mycket färre sökanden till sådana utbildningar. Så har det varit de sista tio åren. Många instrument är osynliga, El Sistema är det enda exempel jag kan komma på där barn får chansen att spela den klassiska musikens instrument, säger Peter Nätterlund, pedagog i musikteori på SMI.

Ida Lundén är allvarligt oroad över att förståelsen för noterad musik inte är större bland beslutsfattare.

– Tar politiker och skolledare inte omgående beslutet att höja den musikaliska allmänbildningen fruktar jag att vi om ett par decennier kommer att få se orkestrar läggas ned och konsertsalar stänga. Vi måste ställa oss frågan: Vill vi kunna fortsätta gå till konserthus och lyssna på både klassisk och samtida konstmusik? säger Ida Lundén ●

FOTO: ANNA HEDELIUS

Börjar man för tidigt med noter droppar de flesta elever av.

Pascal Jardry,
gitarrlärare

Plusligan noter kontra gehör

Några av noternas fördelar:

1. Ger självklar tillgång till den klassiska musiken och samtida konstmusik.
2. Är en byggsten som breddar den musikaliska förståelsen och kunskapen.
3. Utövaren kan utan instruktioner spela det skrivna.
4. Den som spelar övar att inom sig »höra« de nedtecknade symbolerna.
5. Behöver inte först höra musiken för att kunna spela den.

Några av gehörets fördelar:

1. Det går snabbt att komma igång och spela ett instrument.
2. Behövs om man ska kunna spela improviserad musik som jazz och folkmusik.
3. Ger en mer avancerad kroppslig förståelse för musik.
4. Fokuserar på själva upplevelsen av den hörda musiken.
5. Stimulerar utantillärning och adaption.

Kända musiker som inte läser noter

Benny Andersson
Petter
Paul McCartney
John Lennon
Anna Ternheim

Larsson Gothe och Malmberg Ward prisade

Vid musikförläggarnas prisgala den 6 november delades två priser ut till konstmusiktonsättare. I kategorin Mindre ensemble/kammarmusik gick priset till Paula af Malmberg Ward för körverket »Vidder«. I kategorin Stor ensemble/opera gick priset till Mats Larsson Gothe för operan »Blanche och Marie«.

Musikförläggarnas pris är ett musikpris som årligen delas ut till svenska låtskrivare, kompositörer och textförfattare. Priset instiftades år 2003 och syftar till att lyfta fram och uppmärksamma årets mest framstående svenska musikskapare. Priset, som är en statyett designad av glaskonstnären Bertil Vallien,

delas ut i sju kategorier.

Övriga nominerade i kategorin Mindre ensemble/kammarmusik var Mattias Sköld, Per Mårtensson och Sol Andersson. I kategorin Stor ensemble/opera nominerades även Albert Schnelzer, Anders Hillborg och Katarina Leyman.

Mats Larsson Gothe

Paula af Malmberg Ward

Karin Rehnqvist hedersdoktor i Birmingham

Karin Rehnqvist har utsetts till hedersdoktor vid Birmingham City University. »Som ett erkännande av framstående insatser som kompositör« heter det i motiveringen.

Utdelningen av utmärkelsen Honorary Doctorate from Birmingham City University skedde vid en ceremoni i Adrian Boulton Hall vid Birmingham Conservatoire fredagen den 13 november. I anslutning till ceremonin genomfördes också en konsert med musik av Karin Rehnqvist, Frontiers: Rehnqvist in Birmingham, där en prisad kammarensemble vid universitetet, Thallein, bland annat framförde hennes 12-minutersstycke »Raven Chant.«

Bok om musikaliskt skapande i förskolan

Den nyutkomna boken »Musikdidaktik i förskolan« är en praktisk handbok för hur man kan arbeta med musik som ett lärandeobjekt.

Förskolan har i uppdrag att varje barn ska få möjlighet att utveckla sin skapande förmåga och erfarenheter genom musik.

Författaren Cecilia Wallerstedt, docent i pedagogik vid Göteborgs universitet, beskriver i den nya boken »Musikdidaktik i förskolan« hur man kan ta tillvara barns musikaliska

livsvärldar, det vill säga vad barnen lyssnar på och vilka erfarenheter de har av musik. Hon ger också förslag på hur man i förskolan kan arbeta med musiksens grundelement som till exempel puls, rytm och dynamik. Boken vänder sig främst till yrkesverksamma i förskolan men även till studerande.

Stoppat intag på kyrkomusikerutbildningen vid KMH

Hösten 2016 tas inga nya studenter in på kandidatprogrammet i kyrkomusik vid Musikhögskolan i Stockholm.

Musikhögskolans rektor Cecilia Rydinger Alin förklarar det nyligen tagna beslutet att ha antagningsuppehåll med att utbildningen ska ses över, då söktrycket den senaste tiden har varit lågt.

»Förra gången tog vi in fem studenter av tio-femton sökande, säger hon. Då måste vi ställa oss frågan om vi verkligen ger

den utbildning som efterfrågas av samhället.

Cecilia Rydinger Alin är medveten om att kyrkan är en relativt stor beställare av ny musik.

»Kyrkan har hört av sig för att samverka i frågan om utbildningen, så nu ser vi över hur vi ska utforma kandidatprogrammet i kyrkomusik på bästa sätt framöver.

Rättelse

I Tonsättaren 2-3/2015 hamnade fel fotografnamn på uppslaget där Paula af Malmberg Ward berättar om sin starkaste musikupplevelse. Det var Ola Kjelbye och ingen annan som hade fotograferat Paula vid flygeln.

På nya poster

Fredrik Österling, som i mars tillträder tjänsten som konserthuschef i Helsingborg.

Elisabet Widlund, som i januari tillträder som vd för Musikförläggarna.

Cathrine Winnes, som i november tillträdde som konstnärlig ledare och under säsongen 2015/2016 börjar tjänsten som chefsdirigent för Blåsar-symfonikerna.

Mika Romanus, som i januari tillträder som förbundsdirigent för Teaterförbundet.

Kjell Holmstrand, som har utsetts till Head of corporate affairs på Stim.

Kristina Nilsson, som i oktober tillträdde som tf divisionschef för Kultur och utbildning i Norrbottens läns landsting.

Walter Brolund, som tillträtt som tf länsmusikchef för Norrbottensmusiken.

Ann-Christin Biel, som har tillträtt som tf verksamhetschef på Svensk Musik.

FOTO: PETER LOVD

MalvaKvartetten (ovan) och Lyöstraini har fått verksamhetsbidrag.

Kulturrådspengar till nutida musikgrupper

MalvaKvartetten och Lyöstraini, är två av de grupper som för första gången får verksamhetsbidrag från Kulturrådet.

MalvaKvartetten är en ung kvinnlig stråkkvartett som gärna presenterar musik av unga kompositörer samt musik från kulturfärer och delar av världen som vanligtvis inte får fokus i konstmusiken.

Lyöstraini (som betyder träd av ljus på älvdalsmål) består av Karin Nakagawa, en av Japans främsta virtuoser på 25-strängad koto, Lena Willemark samt tonsättaren Anders Jormin. De tar avstamp i Japans klassiska musik, lägger till Lenas tex-

ter på älvdalsmål och toppar med Anders öppna landskap av improvisation.

Sammanlagt delas det ut närmare 13 miljoner kronor till 168 fria musikgrupper för 2016. Duo Gelland, Duo Ego, Gageego, KammarensembleN, pärlor för svin, Stockholms saxonfonkvartett, Stråkrion Zilliacus-PerssonRaitinen samt The Great Learning Orchestra är några av de andra ensembler med nutida inriktning som beviljas bidrag.

Bengt-Arne Wallin har gått bort

FSTs hedersmedlem Bengt-Arne Wallin avled måndagen den 23 november, 89 år gammal.

Under 50- och 60-talet gjorde Bengt-Arne Wallin sig ett namn som trumpetare och spelade i flera orkestrar. Han komponerade även mycket för storband, och stod bakom musiken i flera filmer. Han var också verksam som pedagog vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm under 20 år. Bengt-Arne Wallin tilldelades under sin långa karriär flera priser och utmärkelser. Han var en unik person i svenskt musikliv känd för sitt stora engagemang, sin musikalitet och konstnärliga rörlighet. 2003 utsågs han till hedersmedlem i FST.

Nya hörspel på Audiorama

Magnus Bunnskog och Marcus Wrangö får 100 000 kronor var från Kulturrådet för produktionen av varsitt hörspel på Audiorama i Stockholm.

Magnus Bunnskog gör ett vuxendrama för tre medverkande där han skriver både manus och musik, medan Marcus Wrangö riktar sig till en yngre publik med ett verk om roboten Gertrud.

–Bidragen är helt avgörande för att projekten blir av, säger Magnus Bunnskog till Hallands Nyheter.

Uruppförandet

Molly Kien, »Song of Britomartis«, Västerås konserthus med Västerås sinfonietta, harpa: Laura Stephenson, dirigent dir Anna-Maria Helsing, 28 januari.

Hej Molly, berätta om ditt verk!

TEXT • ANNA HEDELIUS

-»Song of Britomartis« komponerades ursprungligen 2009 till min examenskonsert på Kungliga Musikhögskolan i Stockholm. Jag skulle samarbeta med KammarensembleN och då ville Laura Stephenson, som spelar harpa i ensemblen och dessutom är soloharpist i Kungliga Filharmonikerna, gärna att jag skulle skriva en harpkonsert till henne. Under tiden jag skrev stycket jobbade jag ofta som publikvärd på Konserthuset och inspirerades av mattn i Grünewaldsalens foajé, designad av Isaac Grünewald. Han var inspirerad av minoisk konst och mytologi och framställde bland annat sjöjungfrur med lyror och djävulska fauner med panflöjter. Detta var min inspirationskälla till stycket. Namnet kommer från en gudinna ur minoisk mytologi som heter Britomartis.

FOTO: LOUISA SUNDELL

Molly Kien hämtar ofta inspiration till sin musik från naturen.

ka linjer och dissonanta, djärva figurer som sticker ut och säger ifrån. Jag har inspirerats av bland annat modernism, expressionism, jazz samt romantiken, och alla dessa stilar hörs i detta verk.

Du är hustonsättare i Västerås 2015-2016. Vad innebär det?

-Jag får chansen att jobba med orkestern flera gånger, en möjlighet man inte ofta får som tonsättare. De kommer att spela tre verk av mig: »Pyramid«, ett kort orkesterstycke som spelades i september, »Song of Britomartis« samt ett nytt orkesterstycke som jag skriver nu och kommer att spelas i april. Det är verkligen kul att få jobba med denna orkester. De har en fantastisk energi och samspel och är väldigt vänliga och lyhörda. Jag ser fram emot de kommande konserterna.

Du är uppvuxen i USA. Vad fick dig att komma till Sverige?

-Ja, mestadels har jag bott i Mellanvästern i delstaten Ohio huvudstad Columbus, men jag har också bott i Wisconsin, West Virginia och Indiana. Jag kom till Sverige efter en rekommendation av Sven-David Sandström, som var min lärare på Indiana University i Bloomington, där jag gjorde min kandidatexamen i komposition.

Stycket har alltså framförts tidigare. Ändå betraktar du det som ett uruppförande?

-Laura spelade stycket två gånger, först med KammarensembleN på examenskonserten och sen med Gävle symfoniorkester. Det blev succé då stycket vann förstapris i en kompositionstävling i London.

Sedan dess har jag länge velat skriva om delar av stycket och när jag fick uppdraget att vara Västerås sinfoniettas tonsättarprofil passade jag på. Nu är det nästan ett nytt stycke! Originalversionen var lite kortare och harpstämman mindre solistisk. Allt i originalstycket

parti, och harpan har betydligt mer att göra, så det blir ett slags uruppförande.

Vad är speciellt med att skriva för harpa?

-Harpa är ett svårt instrument att skriva för om man inte spelar själv. Lyckligtvis känner jag Laura Stephenson väl och har skrivit mycket musik till henne. Nu har det gått sex år sedan jag skrev första versionen och jag känner mig mer bekväm med instrumentet. Laura är en otroligt bra harpist som kan spela med kraft, och genom mina samarbeten med henne har jag lärt mig mycket om har-

Harpa är ett svårt instrument att skriva för om man inte spelar själv.

pans alla möjligheter. Hon kommer alltid med många olika idéer och förslag.

Hur skulle du själv beskriva ditt tonspråk?

-Det förändras ju kontinuerligt, men generellt skriver jag musik baserad på en slags tonalitet, gärna med både lyrisk

DECEMBER

19 **Kjell Andersson**, *Spinal Encore*, Per Bäcker + stråkkvintett, 14.00, Malmö opera, Malmö.

19 **Hagvil, Sven**, *...and my silence holds every word*, Kammerchor Hannover, 18.00, Neustädter Hof- und Stadtkirche, Hannover, Tyskland.

20 **Hagvil, Sven**, *...and my silence holds every word*, Kammerchor Hannover, 15.00, Corvinuskirche, Göttingen, Hannover, Tyskland.

27 **Henrik Denerin**, *fluchtlinien*, Kazuko Ihara, 14.00, Tokyo.

2016

JANUARI

05 **Tobias Broström**, *Beatnik*, Wermland Operas orkester, Johannes Gustavsson, dirigent., 19.00, KCCC, Karlstad. **Uruppförande**

10 **Henrik Denerin**, *monade (diskontinuerliche Endlichkeit)*, Ensemble Aleph, 20.00, Théâtre de l'Aquarium, Paris. **Uruppförande**

13-14 **Rolf Martinsson**, *Orchestral Songs on Poems by Emily Dickinson (high version)*, Lisa Larsson, Kungliga Filharmoniska Orkestern, Josep Pons, Konserthuset, Stockholm.

23 **Ragnar Grippe**, *Ligne de Faille*, 19.30, MPAA Saint-Germain, Paris. **Uruppförande**

28 **Rolf Martinsson**, *Bridge - Trumpet Concerto No. 1*, Håkan Hardenberger, Philharmonia Orchestra, Santtu-Matias Rouvali, Royal Festival Hall, London.

28 **Molly Kien**, *Song of Britomartis (Harpkonsert)*, Västerås Sinfonietta, 19.00, Västerås Konserthus, Västerås.

30 **Mirjam Tally**, *Warm life at the foot of the iceberg*, Nordic Affect, 15.00, Norðurljós hall, Harpa, Reykjavík. **Uruppförande**

FEBRUARI

03 **Rolf Martinsson**, *Garden of Devotion*, Lisa Larsson, Norrköpings Symfoniorkester, Michael Francis, Konsert & Kongress, Linköping. Även 4 feb, De Geerhallen, Norrköping och 6 feb, Konserthuset, Stockholm.

06 **Benjamin Staern**, *Bells and Waves (dansk premiär)*, Athelas Sinfonietta, Jakob Kullberg, 20.00, Borups Højskole, København, Danmark.

18 **Andrea Tarrodi**, *Highlands - Cello Concerto*, Jakob Koranyi - cello, Uppsala Kammarorkester, dir. Eivind Aadland, 19.00, Uppsala Konsert & Kongress, Uppsala.

25 **Anders Englund**, *24 Preludes and Fugues*, Moritz Ernst, 19.00, Härnösands Folkhögskola, Røjässalen, Härnösand. **Uruppförande**

26 **Henrik Denerin**, *fluchtlinien-D*, Alessandra Rombolá, Núria Andorrà, 21.00, Sala Polivalent Campus de la Comunicació UPF, Barcelona. **Uruppförande**

26 **Henrik Denerin**, *land-erosion*, Jordina Millà Benseny, 21.00, Sala Polivalent Campus de la Comunicació UPF, Barcelona. **Uruppförande**

28-29 **Rolf Martinsson**, *Garden of Devotion*, Lisa Larsson, Staatskapelle Weimar,

Stefan Solyom, Neue Weimarahalle, Weimar.

MARS

05 **Rolf Martinsson**, *Lukaspassionen*, Lisa Larsson, Katedralkören, Stefan Ekblad, Domkyrkan, Lund.

06 **Rolf Martinsson**, *Kalliope*, Helsingborgs Symfoniorkester, Stefan Solyom, Konserthuset, Helsingborg.

11 **Albert Schnelzer**, *Emperor Akbar, O/Modernt Kammarorkester*, Hugo Ticciati - ledning, 19.00, Musikaliska, Stockholm.

12 **Rolf Martinsson/Robert Schumann**, *Arrangement From »Five pieces in Folk Style, op. 102« by Robert Schumann (holländsk premiär)*, Martin

Fröst, Netherlands Chamber Orchestra, Concertgebouw, Amsterdam.

Även 13 mars Philharmonie, Haarlem. och 14 mars Concertgebouw, Amsterdam.

18-19 **Rolf Martinsson**, *Garden of Devotion*, Lisa Larsson, Svenska Kammarorkestern, Antonello Manacorda, Konserthuset, Örebro.

20 **Tobias Broström**, *NEW PIECE*, Percussion section from the Royal Opera Orchestra, 15.00, Det Kongelige Teater, Takkehoffets Foyer, Copenhagen. **Uruppförande**

20 **Benjamin Staern**, *Waterfall (Imaginative music based on an etching by M. C. Escher)*, Gagego!, Christian Karlsen, 18.00, Stenhammarsalen, Konserthuset, Göteborg. **Uruppförande**

ANNONS

Vinterkonferens på Värmdö

Improvisation-Komposition-Improvisation

FST bjuder in kultur- och musiklivet till Vinterkonferens på Djurönäset den 22 januari 2016.

Vi improviserar alla varje dag inom givna ramar. Vi komponerar instruktioner och regelsystem, för allt från möten till matlagning. Konstmusikens sätt att hantera dessa fenomen har mycket att lära omvärlden och vice versa. Därför bjuder FST in till en heldag med workshops, seminarier, improvisation och musik. Medverkar gör tonsättarna Daniel M Karlsson och Dror Feiler, astronomen Marie Rådbo, artisten Jenny Soep med flera.

Mer information: www.fst.se/artikel/fst-vinterkonferens-22-januari-2016

COMPOSER'S

RADIO

COMPOSER'S RADIO sänder ny musik av svenska tonsättare, huvudsakligen komponerad de senaste tio åren. Producent för programmen är Paulina Sundin och programvärd är Jamie Fawcus. Ett nytt program var-

vas med revider och läggs ut på FST:s webbsida varje lördag.

Lyssna varje lördag på: www.composersradio.se eller www.fst.se.

Där kan du också prenumerera på Composer's Radio som podcast och

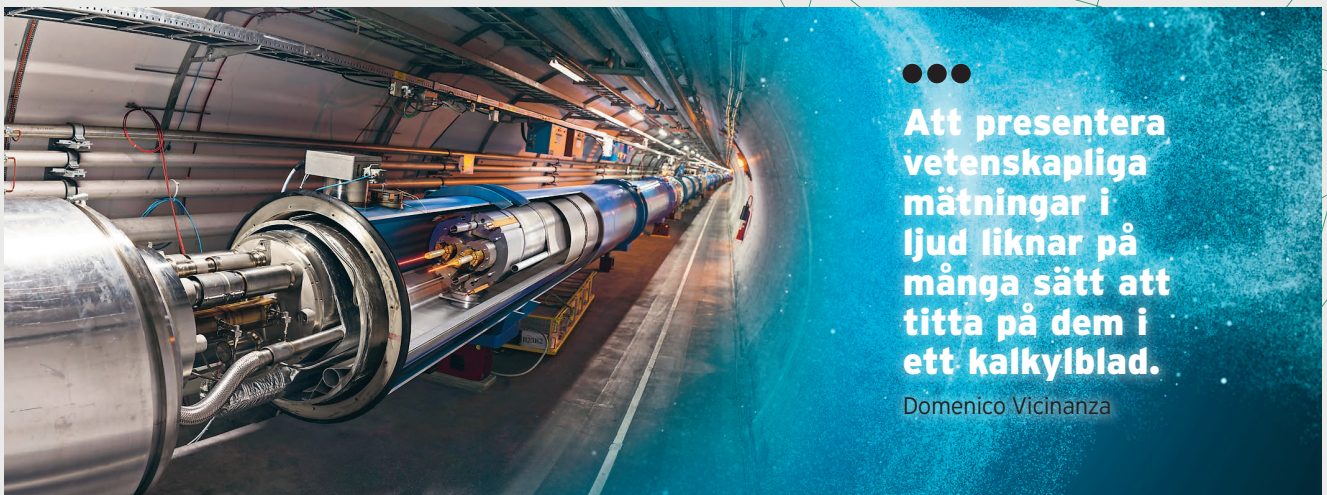
www.composersradio.se
www.fst.se

gå med i gruppen Composers Radio Sweden på Facebook. Composer's Radio finns även som app för iPhone och iPad.

INSTRUMENTET

Nobelforskning blir musik. Partikelacceleratorn i Cern är världens största musikinstrument.

TEXT • Anna Hedelius
FOTO • CERN

●●●
Att presentera
vetenskapliga
mätningar i
ljud liknar på
många sätt att
titta på dem i
ett kalkylblad.

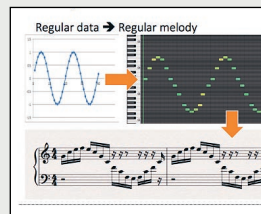
Domenico Vicinanza

CERN, EUROPEISKA organisationen för kärnforskning, grundades 1954 och är beläget i Genève förorter i Schweiz på gränsen till Frankrike. Det var där man vid experiment 2012 visade att Higgspartikeln finns, något som Peter Higgs och François Englert fick Nobelpriset i fysik för året därpå.

Cerns partikelaccelerator Large Hadron Collider (LHC) är världens största maskin, en 38000 ton tung och 27 km lång tunnel. Tusentals forskare, tekniker och ingenjörer ligger bakom utformandet av LHC, genom vilken protoner skickas i en hastighet som närmar sig ljusets. Forskarna tror och hoppas att ny kunskap kopplad till universums uppkomst, Big bang, ska avslöjas när partiklarna kolliderar.

Men LHC är inte bara en naturvetenskaplig triumf. Med lite mänsklig hjälp har maskinen också komponerat musik. Stycket skapades igenom en process som kallas datasonifiering, vilket innebär att rådata från försök i LHC

(ovan) Large Hadron Collider komponerar minimalistisk musik.

Grafer med information från försöken i LHC överfördes till musikalisk notation.

transformeras till långa linjer av noter. Det är doktor Domenico Vicinanza, en forskare från Anglia Ruskin University, som har strukturerat data från LHC på detta sätt.

Som utgångspunkt använde han tre grafer med information från acceleratoren. Han placerade in informationen i en d-mollskala och en f-durskala och delade sedan upp de melodiska linjerna i fraser.

–Att presentera vetenskapliga mätningar i ljud liknar på många sätt att titta på dem i ett kalkylblad, har Vicinanza berättat för den brittiska radiostationen Classic FM. Skillnaden är att du använder örat i stället för ögat.

Det komponerade stycket, som somliga har jämfört med verk av minimalisten Philip Glass, kommer att ackompanjera en film om Large Hadron Collider ●

Lyssna till musiken här:

www.classicfm.com/discover/music/large-hadron-collider-music/#0v18y01ewxj1KY57.99